

Agata Lizak

Prawne aspekty nadawania i zmiany nazw ulic i placów

Rocznik Samorządowy 6, 130-146

2017

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Agata Lizak, WSPiA – Rzeszowska Szkoła Wyższa

Prawne aspekty nadawania i zmiany nazw ulic i placów

Legal Aspects of Giving and Changing Streets' and Squares' Names

Abstrakt

W artykule omówiono kilka prawnych zagadnień związanych z nadawaniem i zmianą nazw ulic i placów. Przeanalizowano zakres kompetencji organów samorządowych w tej materii, przedstawiono też procedurę nadawania bądź zmiany nazwy ulicy bądź placu. Skupiono się m.in. na kwestii udziału lokalnej społeczności w podejmowaniu decyzji w tej sprawie (w tym na problematyce uzyskiwania zgody mieszkańców czy też zasadności przeprowadzania konsultacji społecznych), kryteriach doboru nazwy, charakterze prawnym uchwały. Analizę oparto na obowiązujących przepisach prawnych, a także dorobku judykatury i doktryny; wsparto ją ponadto konkretnymi przykładami. Omówiono także prawne podstawy aktualnego obecnie zjawiska, jakim jest tzw. dekomunizacja ulic – w tym zakresie przedstawiono procedurę zmiany niezgodnych z prawem nazw ulic i placów. Kilka uwag poświęcono również kwestii nazw dwujęzycznych, za pośrednictwem których realizowane są językowe prawa mniejszości narodowych. Analiza pozwoliła na ocenę obowiązującego stanu prawnego, który – choć co do zasady poprawnie reguluje kwestię będącą przedmiotem artykułu – nie jest pozbawiony pewnych luk.

Słowa kluczowe: dekomunizacja, nazwa placu, nazwa ulicy

Abstract

In the article some problems connected with giving a names to streets and squares and changing of these names were discussed. The range of competences of local government organs in this matter was analysed, also the procedure of giving or changing a name was shown. The text concerns about, inter alia, the question of participation of local society in arriving at decision in this theme (including such problems as gaining an inhabitants' acceptance or necessity of leading consultation),

name selection criteria, legal status of ordinances. The analysis was based on legal acts that are in force now, but also on the attainment of jurisdiction and legal science; it was additionally supported by specific examples. Legal grounds of very up-to-date occurrence, the so called decommunization of streets, were shown too – in this matter the procedure of changing illegal names was presented. Some attention was also paid to a question of bilingual names, by hand of which linguistic rights of minorities are implemented. Comprehensive analysis let evaluate law in force, which – although, in principle, correctly regulates issues that are the article object – is not entirely free of lacunas.

Keywords: decommunization, square name, street name

1. Wstęp

Spośród licznych kwestii istotnych dla lokalnych społeczności wyróżnić należy problematykę nazw ulic i placów. Pełnią one funkcję nie tylko ewidencyjną czy porządkującą przestrzeń publiczną, ale także integrującą mieszkańców danej miejscowości. Nie można ponadto pominąć funkcji edukacyjnej czy prestiżowej, związanych z upamiętnieniem konkretnych osób czy zdarzeń. Nierzadko jednak z nadawaniem czy też zmianą nazw wiążą się niemałe spory i kontrowersje. Z drugiej zaś strony – często z inicjatywą w tym zakresie wychodzą sami mieszkańcy, co z kolei stanowi istotny przejaw ich partycypacji w życiu społecznym.

Przedmiotem niniejszego artykułu jest analiza problematyki nazw ulic i placów z perspektywy prawnej. Uregulowana ustawowo została bowiem procedura nadawania i zmiany nazw ulic i placów, zaś dodatkowo – w niektórych gminach – prawnie określono zasady kształtowania nazewnictwa. Szczególnie aktualnym wyzwaniem jest z kolei tzw. dekomunizacja ulic, związana z wejściem w życie ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (dalej: u.z.p.k.)¹. Omawiane zagadnienie jest istotne również z punktu widzenia praw mniejszości narodowych, w kontekście prawnej możliwości ustalania nazw dwujęzycznych. Jak zatem widać, zagadnienie nazw ulic i placów tylko pozornie może wydawać się mało skomplikowanym, a jego analiza wymaga poruszenia wielu wątków.

¹ Dz.U. z 2016 r. poz. 744.

2. Procedura nadawania i zmiany nazw ulic i placów

Tradycyjnie nadawanie i zmiana nazw ulic i placów leży w zakresie kompetencji organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego najniższego szczebla. Tak stanowił jeszcze art. 43 ust. 1 lit. p) ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego², tak też stanowi obecnie obowiązujący art. 18 ust. 2 pkt 13 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (dalej: u.s.g.)³, w myśl którego podejmowanie uchwał w sprawie nazw ulic i placów będących drogami publicznymi lub nazw dróg wewnętrznych należy do wyłącznej właściwości rady gminy. Kompetencję tą kwalifikuje się w doktrynie jako lokalno-porządkową⁴, choć według niektórych wymyka się ona klasycznym kategoriom podziału i pozostaje w związku z tym specyficzna⁵. Warto dodać, że art. 18 ust. 2 pkt 13 nie powinno się interpretować rozszerzająco – przykładowo nie można z niego wywodzić uprawnienia do wydawania jakichkolwiek aktów ujednociających pisownię istniejących już nazw ulic⁶.

Dominuje pogląd, że nadawanie nazw ulicom i placom nie jest jedynie uprawnieniem, ale i obowiązkiem gmin⁷. Wydaje się jednak, że stanowiska tego nie można rozumieć zbyt sztywno. To, czy rada gminy zdecyduje się na realizację omawianej kompetencji należy analizować *in concreto*, w zależności od potrzeb lokalnej społeczności. Z punktu widzenia celowości trudno bowiem mówić o obligatoryjnym nadawaniu nazw ulic czy placów w niewielkich gminach wiejskich. Wniosek taki wynika zresztą *a contrario* z orzecznictwa – przykładowo według wyroku NSA z dnia 20 lipca 2005 r.⁸ ulice muszą mieć nazwy w gminach, które uzyskały status miasta; zasadne wydaje się ponadto rozszerzenie tego obowiązku na gminy miejsko-wiejskie. Jednocześnie nie istnieje żaden przepis prawny, który uprawniałby określony podmiot do żądania zmiany nazwy ulicy i jednocześnie rodziłby po stronie gminy obowiązek przeprowadzenia w tym przedmiocie postępowania zakończonych stosowną uchwałą, co z kolei skutkuje tym, że odrzuceniu podlega skarga na bezczynność w takiej sprawie⁹.

² Dz.U. Nr 35, poz. 294, z późn. zm.

³ T.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 446, z późn. zm.

⁴ Za: M. Augustyniak, *Organizacja i funkcjonowanie rady gminy*, Warszawa 2012.

⁵ P. Chmielnicki [w:] *Ustawa o samorządzie gminnym. Komentarz*, red. P. Chmielnicki, Warszawa 2007, s. 214.

⁶ Rozstrzygnięcie nadzorcze Wojewody Śląskiego z dnia 30 października 2014 r., NPII.4131.1.373.2014.

⁷ T. Moll [w:] *Ustawa o samorządzie gminnym. Komentarz*, red. B. Dolnicki, Warszawa 2016, s. 418. Por. także wyrok NSA z dnia 29 czerwca 2011 r., II OSK 633/11.

⁸ Wyrok NSA z dnia 20 lipca 2005 r., OSK 1806/04.

⁹ Wyrok WSA w Rzeszowie z dnia 14 maja 2014 r., II SAB/Rz 42/15.

Co do zasady, nazwy nadaje się drogom już istniejącym¹⁰, choć nie jest wykluczone nadanie nazwy drodze jeszcze przed jej wybudowaniem, jeżeli teren, którego dotyczy uchwała objęty jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, w których jest przeznaczony na drogę publiczną¹¹. Nie można z kolei nadać nazwy pasowi gruntu niewydzielonemu liniami granicznymi¹².

Ustawodawca w art. 18 u.s.g. sygnalizuje zróżnicowanie procedury nadawania i zmiany nazw ulic i placów będących drogami publicznymi i nadawania nazw drogom wewnętrznym. Według definicji legalnej zawartej w art. 1 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (dalej: u.d.p.)¹³, droga publiczna to taka, z której może korzystać każdy, zgodnie z jej przeznaczeniem, z ograniczeniami i wyjątkami określonymi w tej ustawie lub innych przepisach szczególnych. Art. 8 ust. 1 u.d.p. zawiera z kolei definicję negatywną drogi wewnętrznej – jest nią droga niezaliczona do żadnej z kategorii dróg publicznych i niezlokalizowana w pasie drogowym tych dróg (we wcześniejszej wersji przepis ten zawierał dodatkowo egzemplifikację dróg wewnętrznych, do których należały przede wszystkim drogi w osiedlach mieszkaniowych, dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych, dojazdowe do obiektów użytkowanych przez przedsiębiorców, place przed dworcami kolejowymi, autobusowymi i portami oraz pętle autobusowe). Relewantny z punktu widzenia omawianej tematyki jest jednak przede wszystkim art. 8 ust. 1a u.d.p., według którego podjęcie przez radę gminy uchwały w sprawie nadania nazwy drodze wewnętrznej wymaga uzyskania pisemnej zgody właścicieli terenów, na których jest ona zlokalizowana. *Ratio legis* tego przepisu wprowadzonego ustawą z dnia 28 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym oraz o drogach publicznych¹⁴ stanowiła chęć umożliwienia radom gminy nadawania nazw drogom wewnętrznym, gdyż do tej pory nie było ku temu żadnych podstaw prawnych (w orzecznictwie wprost wyrażano pogląd, że rada gminy jest właściwa do nadania nazwy tylko ulicy będącej drogą publiczną¹⁵). Konieczność uzyskiwania zgody właścicieli tłumaczy się tym, że nadanie nazwy ulicy stanowi ingerencję w konstytucyjnie chronioną własność prywatną. Jako że ustawa stanowi wprost o konieczności uzyskania zgody pisemnej, uzyskanie od właścicieli nieruchomości, na których zlokalizowana jest

¹⁰ Wyrok NSA z dnia 29 czerwca 2011 r., II OSK 633/11; wyrok WSA w Kielcach z dnia 22 listopada 2006 r., II SA/Ke 1069/05.

¹¹ Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 12 marca 2014 r., II SA/Po 73/14.

¹² Wyrok NSA z dnia 27 października 2011 r., II OSK 1742/11.

¹³ T.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1440, z późn. zm.

¹⁴ Dz.U. Nr 172, poz. 1441.

¹⁵ Wyrok NSA w Katowicach z dnia 27 października 1997 r., II SA/Ka 777/97.

droga wewnętrzna, zgoda ustna na nadanie nazwy drodze nie wywołuje skutków prawnych¹⁶.

Warto jednak zaznaczyć, że rozwiązanie to nie było całkowicie wolne od kontrowersji. Jeszcze w toku procesu legislacyjnego zwracano bowiem słuszną uwagę na to, że wymóg uzyskiwania zgody wszystkich mieszkańców może wiązać się z problemami natury praktycznej w sytuacji, gdy właściciele terenów jest nawet kilkuset, co może wystąpić w przypadkach współwłasności. W związku z tym proponowano, by poprzestać na informowaniu mieszkańców o zamiarze nadania lub zmiany nazwy, a ich brak reakcji interpretować jako milczącą zgodę – wówczas podjęcie decyzji tamować by mógł jedynie wyraźny sprzeciw, a nie, jak ma to miejsce obecnie, brak zgody nawet jednego z zainteresowanych¹⁷. Ostatecznie jednak na takie rozwiązanie nie zdecydowano się, argumentując to wątpliwościami konstytucyjnymi¹⁸.

Nie zmienia to faktu, że *de lege lata* podejmowano próby obejścia art. 8 ust. 1a u.d.s. Można tu wspomnieć o stanie faktycznym, jaki był podstawą wydania wyroku przez WSA w Gdańsku 1 października 2015 roku¹⁹. Według rady gminy, uzyskanie zgody od kilkudziesięciu współwłaścicieli nieruchomości napotykało niemożliwe do przezwyciężenia przeszkody, wobec czego za wystarczającą uznano zgodę części współwłaścicieli oraz pozytywną opinią rady sołectkiej, uprawdopodobniające w ocenie organu brak naruszenia interesu pozostałych współwłaścicieli. Pod względem prawnym, powoływano się tu na treść art. 209 Kodeksu cywilnego²⁰, według którego każdy ze współwłaścicieli może wykonywać wszelkie czynności i dochodzić wszelkich roszczeń, które zmierzają do zachowania wspólnego prawa. Podkreślano także brak wyraźnego sprzeciwu ze strony tych, którzy pisemnej zgody nie wyrazili. Argumentacja ta jednak nie przekonała sądu, który prymat dał literalnemu brzmieniu art. 8 ust. 1a u.d.s., wyraźnie ustanawiającego wymóg uzyskania zgody wszystkich właścicieli. Co więcej, sąd uznał uchybienie rady gminy za istotne, a zatem stanowiące wystarczającą przesłankę do stwierdzenia nieważności uchwały²¹.

¹⁶ Tak też rozstrzygnięcie nadzorcze Wojewody Wielkopolskiego z dnia 2 lutego 2010 r., KN.Pi.-3.0911-20/10.

¹⁷ Biuletyn nr 4333/IV Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej (nr 224) z dnia 11 marca 2005 r.

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Wyrok WSA w Gdańsku z 1 października 2015 r., III SA/Gd 640/15.

²⁰ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 459 z późn. zm.

²¹ Stanowisko to właściwie nie budzi wątpliwości w orzecznictwie. Por. m.in. Wyrok WSA w Olsztynie z dnia 24 lutego 2009 r., II SA/Ol 18/2009, Rozstrzygnięcie Nadzorcze Wojewody Podkarpackiego z dnia 21 lipca 2015 r., P-II.4131.2.87.2015.

W kontekście powyższych rozważań warto spróbować odpowiedzieć na pytanie, czy zgoda mieszkańców w przypadku dróg wewnętrznych jest jedyną możliwością wpływu mieszkańców na decyzję rady gminy w tej sprawie. Po pierwsze, trzeba zaznaczyć, że uchwały w sprawie nadawania nazw ulicom czy placom często są efektem nie tyle inicjatywy samego organu, co wniosków mieszkańców czy też organów jednostek pomocniczych gminy. Często zresztą w gminach uchwalane są szczególne zasady postępowania w sprawie nadawania lub zmiany nazw, określające krąg uprawnionych do występowania z inicjatywą. Poza samymi radnymi lub ich klubami, określonymi komisjami rady gminy czy innymi organami wykonawczymi, prawo do złożenia wniosku w tej materii przyznaje się zwykle grupie mieszkańców. Przykładowo: w Słupsku jest to grupa co najmniej 5 pełnoletnich osób zameldowanych w mieście, przy czym do wniosku należy dołączyć podpisy co najmniej 50 pełnoletnich osób zameldowanych w Słupsku²², w Warszawie uprawniona jest z kolei grupa 15 osób fizycznych zameldowanych w Warszawie, która jednak musi do wniosku dołączyć pisemne poparcie co najmniej 200 osób fizycznych zameldowanych w Warszawie²³, w Lubartowie – co najmniej 100 osób pełnoletnich zamieszkujących miasto²⁴. Widać, że poszczególne gminy stosują tu bardzo różne kryteria. Niekiedy wysokie wymagania pozwalają z kolei wysnuć wniosek, że do wystąpienia z inicjatywą nie zawsze wystarczy zgodny wniosek mieszkańców posesji znajdujących się przy danej ulicy – tak zapewne jest w przypadku ulic mniejszych, przy których nie zamieszkuje wymagana liczba osób. Może to utrudniać im skuteczne wystąpienie z wnioskiem, niemniej jednak gdyby wymagania liczbowe były niskie, stwarzałyby to ryzyko zgłaszania wielu często zupełnie nieuzasadnionych wniosków²⁵. Dodać należy, że prawo do wystąpienia z wnioskiem zwykle przysługuje również osobom prawnym mającym siedzibę w danej miejscowości. Zdarza się, że i tu wprowadzany jest jednak wymóg uzyskania pisemnego poparcia określonej liczby osób fizycznych²⁶.

²² Art. 2 załącznika nr 2 do uchwały Nr XV/158/15 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 30 września 2015 r. w sprawie zasad stosowanych przy nadawaniu nazw ulicom, placom, drogom wewnętrznym i innym obiektom miejskim w Słupsku.

²³ Art. 3 lit. c załącznika nr 2 do uchwały nr XCIII/2730/2010 Rady Miasta Stołecznego Warszawy z dnia 21 października 2010 r. w sprawie zmiany uchwały nr L/1524/2009 Rady m.st. Warszawy z dnia 26 lutego 2009 r. w sprawie zasad stosowanych przy nadawaniu nazw ulicom, placom i innym terenowym obiektom publicznym oraz drogom wewnętrznym w m.st. Warszawie.

²⁴ Art. 3 lit. e załącznika nr 2 do uchwały nr XLIX/272/ 14 Rady Miasta Lubartów z dnia 25 lipca 2014 r. w sprawie zasad stosowanych przy nadawaniu nazw ulicom, placom i innym terenowym obiektom publicznym oraz drogom wewnętrznym na terenie Gminy Miasta Lubartów.

²⁵ Por. http://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/1,34889,8372059,Nowy_limit_na___bzduerne___nazwy_ulic.html [dostęp: 01.12.2016].

²⁶ Por. art. 2 ust. 4 załącznika nr 2 do uchwały Nr XV/158/15 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 30 września 2015 r. w sprawie zasad stosowanych przy nadawaniu nazw ulicom, placom, drogom wewnętrznym i innym obiektom miejskim w Słupsku.

Istotna jest ponadto kwestia konsultacji, które, w myśl art. 5a u.s.g., przeprowadza się w wypadkach przewidzianych ustawą oraz w innych sprawach ważnych dla gminy. W doktrynie zauważa się, że ani z punktu widzenia prawa międzynarodowego, ani też krajowego nie ma obowiązku przeprowadzania konsultacji w sprawie nadania nazw ulic i placów, choć postępowanie takie miałyby swoje uzasadnienie prakseologiczne i polityczne, jako element służący podjęciu właściwego rozstrzygnięcia i legitymizujący decyzję organu²⁷. Niekiedy za podstawę do przeprowadzenia konsultacji uważa się co prawda art. 3 ust. 1 Europejskiej Karty Samorządu Terytorialnego²⁸, niemniej jednak zawarta w tym przepisie norma na pewno nie jest źródłem, z którego można wywieść jakikolwiek obowiązek, jeśli chodzi o omawianą problematykę. *De lege lata* zatem gmina ma całkowitą swobodę decyzji, jeśli chodzi o przeprowadzenie konsultacji w tej sprawie. Tezę tę potwierdza także judykatura, choć zaleca się skorzystanie z tej procedury w przypadku, gdy ze zmianą wiążą się duże dla mieszkańców koszty²⁹.

Jeśli w gminie zapadnie decyzja o przeprowadzeniu konsultacji, warto zastanowić się, jakie podmioty powinny uczestniczyć w tej procedurze. Należy bowiem zauważyć, że nie ma tu pełnej tożsamości z podmiotami uprawnionymi chociażby do wyrażania zgody na nadanie nazwy drodze wewnętrznej. Po pierwsze, trzeba zaznaczyć, że w myśl art. 5a u.s.g., konsultacje przeprowadza się z mieszkańcami gminy. Wobec literalnej wykładni tego przepisu, nie ma podstawy prawnej do wprowadzania tu jakichkolwiek ograniczeń ze względu chociażby na wiek, prawa wyborcze, zameldowanie, itp.³⁰ Ze względów funkcjonalnych nie budzi jednak wątpliwości możliwość przeprowadzenia konsultacji o charakterze lokalnym, a zatem jedynie z tymi mieszkańcami gminy, których dotyczy rozpatrywana kwestia³¹. Tak właśnie powinno się prowadzić konsultacje w sprawie nadania lub zmiany nazwy ulicy czy placu, a ich uczestnikami powinni być przede wszystkim ci, dla których uchwała jest źródłem powstania obowiązków o charakterze ewidencyjno-rejestrycyjnym oraz właściciele nieruchomości, przez które przebiega droga wewnętrzna (wydaje się jednak, że nie można *a priori* wykluczyć, by w konsultacjach uczestniczyli wszyscy mieszkańcy miejscowości, w jakiej nadana lub zmieniona

²⁷ J. Parchomiuk, *Uchwały rady gminy w sprawach nazw ulic i placów*, „Samorząd Terytorialny” 2013, nr 4, s. 22-37.

²⁸ Dz.U. z 1994 r. Nr 124, poz. 607. Por. wyrok NSA z dnia 29 maja 2012 r., II OSK 631/12.

²⁹ Wyrok WSA w Olsztynie z dnia 14 sierpnia 2009 r., II SA/Ol 176/09.

³⁰ M. Ofiarska, *Zasady i tryb przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami – analiza rozwiązań przyjmowanych w uchwałach rad gmin* [w:] *Partycypacja społeczna w samorządzie terytorialnym*, red. B. Dolnicki, Warszawa 2014, s. 265-267.

³¹ *Ibidem*, s. 268.

ma być nazwa – byłoby to uzasadnione w przypadku głównych, najbardziej reprezentatywnych ulic czy placów). Warto podkreślić, że podobnie kształtuje się zresztą zakres podmiotów posiadających legitymację czynną do zaskarżenia uchwały w przedmiocie nadania nazwy ulicy czy placu – w tym wypadku jednak doktryna stoi na stanowisku, że uprawnienia do wniesienia skargi nie można wywodzić wyłącznie z samej przynależności do wspólnoty samorządowej³². Nie oznacza to jednak, że w przypadku, gdy dana uchwała nie dotyczy bezpośrednio nazwy ulicy, przy której mieszka dany podmiot, automatycznie nie ma on interesu prawnego w jej zaskarżeniu – zdarza się bowiem, że zmiany dokonane w zakresie ulicy sąsiedniej wpływają na zmianę adresu (numeracji) w przypadku nieruchomości położonych na innej ulicy³³.

Ciekawym rozwiązaniem jest powołanie w niektórych gminach specjalnej komisji opiniodawczej ds. nazewnictwa ulic. Organ taki funkcjonuje chociażby w Poznaniu³⁴. W jej skład wchodzi przedstawiciele Zarządu Geodezji i Katastru Miejskiego, Wydziału Kultury i Sztuki Urzędu Miasta, Miejskiej Pracowni Urbanistycznej, Zarządu Dróg Miejskich. Co istotne, skład ten może być uzupełniony o ekspertów z dziedzin: historii, filologii, geografii, językoznawstwa czy onomastyki. Powołanie tego typu specjalistycznej komisji jest z pewnością jednym ze sposobów na uniknięcie chaosu w nazewnictwie. Dodatkowo, na uwagę zasługuje warszawskie rozwiązanie przewidujące możliwość zasięgnięcia opinii Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa w przypadku wniosków dotyczących upamiętnienia miejsc wydarzeń historycznych, a także wybitnych postaci związanych z dziejami walk i męczeństwa³⁵.

Kontrowersyjną kwestią jest sam charakter prawny uchwał w sprawie nadania bądź zmiany nazw ulic i placów. Wątpliwości wynikają zwłaszcza z wykładni systemowej, odwołującej się do treści art. 40 ust. 2 u.s.g., stanowiącego enumeratywny katalog spraw, w jakich wydawane są akty prawa miejscowego. Brak ujęcia w nim nadawania i zmiany nazw ulic i placów skłania niektórych przedstawicieli doktryny do wniosku, że uchwały podejmowane na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 13) u.s.g. nie stanowią aktów prawa miejscowego³⁶. Dominować się zdaje jednak stanowisko przeciwne, oparte na

³² J. Parchomiuk, op.cit.

³³ Wyrok WSA w Krakowie z dnia 27 maja 2015 r., III SA/Kr 243/15.

³⁴ Zarządzenie nr 458/2009/ Prezydenta Miasta Poznania z dnia 6 lipca 2009 r. w sprawie powołania Komisji Opiniodawczej ds. Nazewnictwa Ulic w Poznaniu.

³⁵ Art. 8a załącznika nr 2 do uchwały nr XCIII/2730/2010 Rady Miasta Stołecznego Warszawy z dnia 21 października 2010 r. w sprawie zmiany uchwały nr L/1524/2009 Rady m.st. Warszawy z dnia 26 lutego 2009 r. w sprawie zasad stosowanych przy nadawaniu nazw ulicom, placom i innym terenowym obiektom publicznym oraz drogom wewnętrznym w m.st. Warszawie.

³⁶ W. Taras, *Samodzielność prawotwórcza samorządu terytorialnego*, „Samorząd terytorialny” 1991, nr 7-8, s. 10.

argumentacji, że uchwały te zawierają normy generalne i abstrakcyjne, a sama nazwa spełnia funkcje publicznoprawne³⁷; rozwiązanie przewidziane zaś w art. 40 ust. 2 u.s.g. należy uważać za lukę konstrukcyjną³⁸. Trzeba zaznaczyć, że rozważania w tym zakresie nie są jedynie teoretyczne; mają bowiem wpływ chociażby na kwestię obowiązku ogłaszania uchwał.

Jeśli zaś chodzi o sam wybór nazwy ulicy lub placu, rada gminy dysponuje dużą dowolnością³⁹. Zdarza się jednak, że reguły dotyczące kształtowania nazewnictwa są ujęte w odrębnych uchwałach. Co prawda zauważyć należy, że istnieje pewien spór co do uprawnienia do podejmowania uchwał określających wytyczne nadawania nazw ulicom i placom na terenie gminy – według niektórych stanowisk jest to bowiem działanie pozbawione podstawy prawnej, jako że w żadnym stopniu nie wynika z art. 18 ust. 2 pkt 13 u.s.g.⁴⁰ – niemniej jednak uchwały takie nierzadko obowiązują w gminach, a ich treść warta jest przeanalizowania pod kątem doboru nazw.

Zwykle postuluje się, aby przy doborze nazw kierować się zachowaniem zgodności z tradycją i dziejami miejscowości oraz polskimi regułami nazewniczymi, utrzymywać nazwy utrwalone w tradycji miejscowości, uwzględniać cechy charakterystyczne dla danego obiektu lub rejonu, wykorzystywać nazwy pochodzące od nazw własnych, pospolitych lub pamiątkowych z zachowaniem pomiędzy nimi niezbędnej równowagi, z tym że w miarę możliwości należy unikać dominacji nazw o charakterze pamiątkowym⁴¹. Nazwy powinny być formułowane zgodnie z zasadami języka polskiego, choć – w przypadku Warszawy – dopuszcza się odstępstwa po uzyskaniu opinii Rady Języka Polskiego. Nazwy nie mogą być ośmieszające ani poniżające, ani też trudne w codziennym użyciu, tj. wielowyrazowe, niejasne, stanowiące wyrażenia obce. Niekiedy pojawiają się wręcz ograniczenia liczbowe co do długości nazwy – np. w Słupsku obowiązuje limit 30 znaków wraz ze spacjami⁴². Często pojawia się także zakaz nadawania nazw pochodzących od nazwisk osób wcześniej niż po

³⁷ M. Stahl, *Samorząd terytorialny w orzecznictwie sądowym. Rozbieżności i wątpliwości*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2006, nr 6, s. 19.

³⁸ Wyrok NSA z 29 czerwca 2011 r., II OSK 633/11. Zob. też: A. Szewc [w:] A. Szewc, G. Jyż, J. Pławecki, *Ustawa o samorządzie gminnym. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 257.

³⁹ T. Moll, *op.cit.*, s. 418.

⁴⁰ Rozstrzygnięcie Nadzorcze Wojewody Lubuskiego z dnia 3 kwietnia 2015 r., NK-I.4131.37.2015.AKop.

⁴¹ Zob. np. art. 2 załącznika nr 1 do uchwały Nr XLIX/272/14 Rady Miasta Lubartów z dnia 25 lipca 2014 r. w sprawie zasad stosowanych przy nadawaniu nazw ulicom, placom i innym terenowym obiektom publicznym oraz drogom wewnętrznym na terenie Gminy Miasta Lubartów.

⁴² Art. 6 załącznika nr 1 do uchwały Nr XV/158/15 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 30 września 2015 r. w sprawie zasad stosowanych przy nadawaniu nazw ulicom, placom, drogom wewnętrznym i innym obiektom miejskim w Słupsku.

upływie 5 lat od dnia śmierci upamiętnianej osoby. Zakaz ten jednak nie ma charakteru bezwzględny i może być uchylony na wniosek uprawnionego podmiotu (najczęściej organu wykonawczego gminy lub rady gminy)⁴³. Oczywiście jest to, że nazwy nie powinny się powtarzać. Nierzadko zastrzega się, że zmiana istniejącej nazwy na nową może nastąpić wyłącznie w wyjątkowych, uzasadnionych przypadkach⁴⁴.

3. Problematyka kosztów związanych z nadaniem lub zmianą nazwy ulicy bądź placu

Zazwyczaj kwestią budzącą najwięcej emocji wśród mieszkańców sprzeciwiających się nadaniu lub zmianie nazwy ulicy jest problem kosztów, jakie należy w związku z tym ponieść. Należą do nich koszty wymiany dokumentów czy tabliczek na ogrodzeniach i budynkach, ale w przypadku podmiotów gospodarczych często także wymiany pieczęci, logo, uaktualnienia danych w rejestrach, sporządzenia nowych materiałów reklamowych. Obowiązek ponoszenia kosztów w tym zakresie przez mieszkańców potwierdza liczne orzecznictwo, które jednocześnie w takich przypadkach uznaje za zasadne przeprowadzenie konsultacji poprzedzających podjęcie kontrowersyjnej decyzji⁴⁵.

W prawie przewidziane są jednak rozwiązania mające na celu ograniczenie dolegliwości finansowych, z jakimi wiąże się zmiana nazwy ulicy bądź placu. Przytoczyć trzeba przede wszystkim art. 79a ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym⁴⁶, według którego w przypadku, gdy zmiana stanu faktycznego w zakresie adresu właściciela lub posiadacza pojazdu, wymagająca wydania nowego dowodu rejestracyjnego pojazdu, spowodowana została zmianami administracyjnymi, rada powiatu może, w drodze uchwały, zmniejszyć opłatę lub zwolnić od jej uiszczenia osoby obowiązane do ubiegania się o wydanie tego dokumentu. Praktyka dowodzi, że przywileje takie nie są zwykle stosowane w przypadku, gdy inicjatywa zmiany nazwy pochodzi od samych mieszkańców⁴⁷. Należy dodać, że nie jest przypadkowe, iż brak w systemie prawa podobnych ulg lub zwolnień w stosunku do dowodów osobistych

⁴³ Art. 6 załącznika nr 1 do uchwały Nr XLIX/272/14 Rady Miasta Lubartów z dnia 25 lipca 2014 r. w sprawie zasad stosowanych przy nadawaniu nazw ulicom, placom i innym terenowym obiektom publicznym oraz drogom wewnętrznym na terenie Gminy Miasta Lubartów.

⁴⁴ Art. 8 załącznika nr 1 do uchwały nr XCIII/2730/2010 Rady Miasta Stołecznego Warszawy z dnia 21 października 2010 r. w sprawie zmiany uchwały nr L/1524/2009 Rady m.st. Warszawy z dnia 26 lutego 2009 r. w sprawie zasad stosowanych przy nadawaniu nazw ulicom, placom i innym terenowym obiektom publicznym oraz drogom wewnętrznym w m.st. Warszawie.

⁴⁵ Wyrok NSA w Warszawie z dnia 13 lutego 2015 r., II OSK 1565/13.

⁴⁶ T.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 128, z późn. zm.

⁴⁷ Por. <http://www.tcz.pl/index.php?p=1,47,0,wiadomosci&item=a76fbe854a2a0065&title=Maja-nazwy-ulic-teraz-za-to-zaplaca> [dostęp: 01.12.2016].

czy paszportów; według obowiązującego prawa nie zawierają one bowiem danych takich jak adres właściciela.

Zdarza się także, że w samej uchwale zmieniającej nazwę pojawiają się przepisy w założeniu stanowiące złagodzenie konsekwencji związanych ze zmianą nazwy. Przykładem może być następujące postanowienie ustanawiające niejako okres przejściowy: „Przez okres od dnia wejścia w życie uchwały do dnia wymiany dokumentów przez osoby zameldowane i mające siedzibę przy przedmiotowej ulicy, dotychczasowa nazwa może być stosowana na równych prawach z nową”⁴⁸. Według judykatury narusza ono jednak zasady prawidłowej legislacji poprzez brak konkretnego oznaczenia terminu, w jakim można stosować starą nazwę. Nie koresponduje to ponadto z wprowadzonym niekiedy ustawowo obowiązkiem wymiany danego dokumentu w oznaczonym terminie⁴⁹. *De facto* więc wprowadzanie ułatwień w drodze uchwały może być bardzo trudne.

4. Problematyka tzw. dekomunizacji

Kwestia zmiany nazw ulic i placów stała się jednym z najpoważniejszych wyzwań, przed jakimi aktualnie stoją gminy. Jest tak za sprawą wejścia w życie u.z.p.k., według której nazwy ulic i placów nie mogą upamiętniać osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących komunizm lub inny ustrój totalitarny, ani w inny sposób takiego ustroju propagować (art. 1 u.z.p.k.), przy czym *expressis verbis* uznano, że za propagujące komunizm uznaje się również nazwy związane z systemem władzy w Polsce w latach 1944–1989 (art. 1 ust. 2 u.z.p.k.). W czasie procesu legislacyjnego pojawiały się propozycję, by stworzyć taksatywny wykaz nazw o których mowa w art. 1 u.z.p.k., jednak propozycję tę odrzucono⁵⁰. Wydaje się to słuszne, gdyż trudno byłoby z poziomu ministra właściwego do spraw wewnętrznych wyczerpująco ustalić nazwy ulic czy placów podlegające zmianie czy też zakazane do nadawania w przyszłości.

Uzasadnienia u.z.p.k. należy szukać przede wszystkim we względach natury aksjologicznej. Podkreślić należy, że wprowadzone przez u.z.p.k. rozwiązanie koresponduje z innymi przepisami prawa polskiego, m.in. z art. 13 Konstytucji RP czy art. 256 Kodeksu karnego, dowodzących dezaprobaty ustawodawcy dla systemów

⁴⁸ § 2 uchwały Nr XLIX/455/09 Rady Miejskiej w Sochaczewie w sprawie zmiany nazwy ulicy.

⁴⁹ Wyrok NSA z dnia 29 maja 2012 r., II OSK 631/12.

⁵⁰ Dodatkowe sprawozdanie Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych oraz Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej o senackim projekcie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, druk 351-A.

totalitarnych⁵¹. O potrzebie uchwalenia takiej regulacji świadczy też to, że już w poprzednich latach podejmowano takie próby⁵².

W przypadku, gdyby wbrew zakazowi nadana została nazwa niezgodna z art. 1 u.z.p.k., ustawa nakłada na wojewodów obowiązek stwierdzenia nieważności uchwały nadającej nazwę niezgodną z art. 1 u.z.p.k. Warunkiem *sine qua non* jest jednak uprzednie uzyskanie opinii Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu tę niezgodność potwierdzającej, fakultatywne jest z kolei uzyskanie opinii Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa. Wydaje się, że zasadne byłoby przyznanie IPN oraz ROPWiM nie tylko następczych kompetencji opiniodawczych, ale także prawa do występowania z inicjatywą w sprawie zmiany nazwy ulicy bądź placu – może się bowiem tak zdarzyć, że z braku dostatecznej wiedzy przedstawicieli władzy dekomunizacja ominie pewne ulice, którym patronują mniej znani działacze lub też które noszą nazwy *prima facie* niekojarzące się z ustrojem totalitarnym (np. liczne ulice Obrońców Pokoju czy Wyzwolenia)⁵³. Wydaje się, jednak, że instytucje te i bez takiego ustawowego upoważnienia w razie potrzeby będą interweniować; już tworzone są bowiem nieformalne listy nazw ulic, w przypadku których konieczna jest zmiana⁵⁴. W terminie trzech miesięcy od rozstrzygnięcia wojewody powinna być nadana nowa nazwa. Jeśli nie uczyni tego rada gminy w ramach swojej właściwości, nazwę nadać powinien wojewoda w formie zarządzenia zastępczego; do czasu nadania nowej nazwy stosuje się nazwę dotychczasową. W art. 6 u.z.p.k., mającym charakter przepisu dostosowującego, przewidziano 12-miesięczny termin (początkowo planowano termin dwuletni, a padały nawet propozycje terminu pięcioletniego⁵⁵) na dokonanie zmian przewidzianych w ustawie w stosunku do ulic i placów, które noszą niezgodne z ustawą nazwy w momencie jej wejścia w życie. W przypadku braku stosownych uchwał, zarządzenie zastępcze winien wydać wojewoda w terminie 3 miesięcy od upływu terminu 12-miesięcznego – dopiero na wojewodzie ciąży też obowiązek zasięgnięcia opinii IPN, ewentualnie RPOWiM. Istotne z punktu

⁵¹ Por. uzasadnienie projektu ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, druk sejmowy nr 302.

⁵² Por. senacki projekt ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, druk nr 1651.

⁵³ W przypadku tego typu nazw zdarza się jednak, że zamiast zmiany sformułowane jest jedynie nowe uzasadnienie jej nadanie. Por. <http://plus.gazetawroclawska.pl/wiadomosci/a/dekomunizacyjna-zmiana-na-taka-sama-nazwe-ulic,12217313> [dostęp: 10.07.2017 r.]

⁵⁴ <http://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/polityka-historyczna/zmiany-nazw-ulic-1/33303,Zmiany-nazw-ulic.html> [dostęp: 01.12.2016]; <http://rzeszow.wyborcza.pl/rzeszow/1,34975,20687080,ipn-te-nazwy-ulic-trzeba-zmienic-w-rzeszowie-dwie-lista.html> [dostęp: 01.12.2016].

⁵⁵ Biuletyn nr 441/VIII Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych /nr 23/, Komisja Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej /nr 23/ z dnia 16 marca 2016 r.

widzenia mieszkańców jest to, że na podstawie art. 5 u.z.p.k. pisma oraz postępowania sądowe i administracyjne w sprawach dotyczących ujawnienia w księgach wieczystych oraz uwzględnienia w rejestrach, ewidencjach i dokumentach urzędowych zmiany nazwy dokonanej na podstawie ustawy są wolne od opłat, a zmiana nazwy dokonana na podstawie ustawy nie ma wpływu na ważność dokumentów zawierających nazwę dotychczasową. Postulowano przy tym na etapie procesu legislacyjnego, by doprecyzować obowiązek respektowania również przez sektor prywatny (banki, firmy ubezpieczeniowe, formy telekomunikacyjne) dokumentów zawierających dotychczasowe nazwy ulic⁵⁶. W świetle literalnej interpretacji przepisu wydaje się to jednak oczywistą intencją ustawodawcy, a wprowadzone postanowienie należy ocenić pozytywnie.

5. Nazwy ulic a prawa mniejszości narodowych

Z omawianą problematyką wiąże się także kwestia dwujęzycznych nazw ulic, wprowadzanych na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (dalej: u.m.n.)⁵⁷. Nazwy takie można wprowadzać jedynie na obszarze gmin wpisanych do prowadzonego przez ministra właściwego do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych Rejestru gmin, na których obszarze używane są nazwy w języku mniejszości. W myśl art. 12 ust. 3 u.m.n. nie można dodawać nazw nawiązujących do nazw z okresu 1933–1945, nadanych przez władze Trzeciej Rzeszy Niemieckiej lub Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich (w świetle wejścia w życie u.z.p.k. przepis ten uznać można za *superfluum*). Dodatkowe nazwy wprowadzać można na terenie całej gminy lub w poszczególnych miejscowościach, a umieszczane winny być po nazwie w języku polskim; nie mogą zaś być stosowane samodzielnie. W przypadku nadawania nazw dodatkowych stosuje się przepisy u.s.g. (w odróżnieniu od nadawania nazw dodatkowych miejscowościom i obiektom fizjograficznym, które odbywa się na szczeblu centralnym).

Relevantne są ponadto postanowienia rozporządzenia Ministra infrastruktury z dnia 10 sierpnia 2005 r. w sprawie umieszczania na znakach i tablicach dodatkowych nazw w językach mniejszości narodowych i etnicznych oraz w języku regionalnym⁵⁸. Stanowi ono, że wielkość liter, jakimi ma być zapisana dodatkowa nazwa powinna być o jedną czwartą mniejsza od wielkości, za pomocą której zapisano nazwę w języku

⁵⁶ Zob. opinia Związku Powiatów Polskich do poselskiego projektu ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej.

⁵⁷ T.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 823.

⁵⁸ Dz.U. Nr 157, poz. 1320.

polskim. Krój liter ma być taki sam, a nazwa dodatkowa umieszczona w ten sposób, by środki nazwy w języku polskim i nazwy dodatkowej znajdowały się w jednej osi. Ważne jest też to, że dodatkowe nazwy mają być zapisane za pomocą alfabetu właściwego dla języka danej mniejszości.

Warto podkreślić, że rozwiązanie przewidziane w u.m.n. umożliwi realizację zalecenia, jakie wynika z art. 11 ust. 3 Konwencji ramowej o ochronie mniejszości narodowych, sporządzonej w Strasburgu dnia 1 lutego 1995 r.⁵⁹, według którego to przepisu w rejonach tradycyjnie zamieszkałych przez znaczącą ilość osób należących do mniejszości narodowej Strony będą starać się umieszczać również w języku mniejszości nazwy ulic, o ile istnieje tam wystarczające zapotrzebowanie na takie oznakowania⁶⁰, a także z postanowieniami Europejskiej Karty języków regionalnych lub mniejszościowych, sporządzona w Strasburgu dnia 5 listopada 1992 r.⁶¹, według której Strony zobowiązują się, w takiej mierze, w jakiej jest to racjonalnie możliwe, używania lub przyjmowania, o ile będzie to konieczne, łącznie z nazwą w języku (językach) oficjalnym tradycyjnych i poprawnych form nazw miejscowych w językach regionalnych lub mniejszościowych (art. 10 ust. 2 lit. g). Stosowanie dwujęzycznych nazw stanowi zatem konkretyzację praw językowych mniejszości narodowych, może być również postrzegane jako adaptacja zasady niedyskryminacji ze względu na język⁶². Trzeba jednak zaznaczyć, że w praktyce rozwiązanie to jest niezwykle rzadko stosowane; główną barierą jest konieczność poniesienia kosztów wymiany, które obciążają budżet gminy⁶³.

6. Podsumowanie

Kwestia nadawania oraz zmiany nazw ulic i placów bynajmniej nie ma znaczenia jedynie symbolicznego. Procedura uzyskiwania zgody właścicieli, decydowanie o potrzebie przeprowadzenia konsultacji społecznych, problem samego doboru nazwy czy charakteru prawnej uchwały to zagadnienia, których prawne ukształtowanie ma doniosłe znaczenie praktyczne. Nie mniej istotne są konsekwencje podjęcia uchwały w sprawie nadania nazwy ulicy bądź placu, widoczne przede wszystkim na płaszczyźnie finanso-

⁵⁹ Dz.U. z 2002 r. Nr 22, poz. 209.

⁶⁰ Konwencja zastrzega jednak, że musi być to zgodne z obowiązującym prawem, stąd regulacja zawarta w u.m.n. jest niezbędna. Zob. G. Janusz, *Prawa językowe mniejszości narodowych w Polsce* [w:] *Prawa mniejszości narodowych*, red. T. Gardocka i J. Sobczak, Toruń 2010, s. 188.

⁶¹ Dz.U. z 2009 r. Nr 137, poz. 1121.

⁶² E. Kuzborska, *Prawa językowe mniejszości narodowych na Litwie – sytuacja faktyczna mniejszości polskiej (w kontekście międzynarodowych standardów ochrony praw mniejszości narodowych)*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2014, nr 3 (19), s. 55.

⁶³ S. Łodziński, *Etniczne „flagowania” rzeczywistości. Problemy wprowadzania dodatkowych nazw miejscowości w językach mniejszości narodowych w Polsce*, „Pogranicze. Studia społeczne” 2016, t. 28, cz. 1, s. 242.

wej. Analiza stanu prawnego w tym zakresie prowadzi do wniosku, że omawiane zagadnienie zostało wszechstronnie uregulowane w różnych aktach prawnych. Co prawda interpretacja niektórych przepisów wciąż powoduje wątpliwości, stopniowo są one jednak wyjaśniane przez judykaturę i doktrynę. *De lege ferenda* potrzebne jest uzupełnienie kilku prawnych luk, w których mowa w treści artykułu, niemniej jednak regulację prawną w zakresie nadawania i zmiany nazw ulic i placów należy ocenić co do zasady pozytywnie.

Agata Lizak: Autorka jest studentką IV roku prawa w WSPiA – Rzeszowskiej Szkole Wyższej. Uczestniczy w studenckim ruchu naukowym, interesując się prawem ochrony dziedzictwa kulturowego, prawem uzdrowiskowym, jak również zagadnieniami z zakresu prawa karnego oraz administracyjnego.

Biuletyn nr 4333/IV Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej (nr 224) z dnia 11 marca 2005 r.

Biuletyn nr 441/VIII Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych /nr 23/, Komisja Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej /nr 23/ z dnia 16 marca 2016 r.

Dodatkowe sprawozdanie Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych oraz Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej o senackim projekcie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, druk 351-A.

Opinia Związku Powiatów Polskich do poselskiego projektu ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej.

Senacki projekt ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, druk nr 1651.

Uzasadnienie projektu ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, druk sejmowy nr 302.

Augustyniak M., *Organizacja i funkcjonowanie rady gminy*, Warszawa 2012.

Janusz G., *Prawa językowe mniejszości narodowych w Polsce* [w:] *Prawa mniejszości narodowych*, red. T. Gardocka i J. Sobczak, Toruń 2010.

Kuzborska E., *Prawa językowe mniejszości narodowych na Litwie – sytuacja faktyczna mniejszości polskiej (w kontekście międzynarodowych standardów ochrony praw mniejszości narodowych)*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2014, nr 3 (19).

Łódziński S., *Etniczne „flagowania” rzeczywistości. Problemy wprowadzania dodatkowych nazw miejscowości w językach mniejszości narodowych w Polsce*, „Pogranicze. Studia społeczne” 2016, t. 28, cz. 1.

Ofiarska M., *Zasady i tryb przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami – analiza rozwiązań przyjmowanych w uchwałach rad gmin* [w:] *Partycypacja społeczna w samorządzie terytorialnym*, red. B. Dolnicki, Warszawa 2014.

Parchomiuk J., *Uchwały rady gminy w sprawach nazw ulic i placów*, „Samorząd Terytorialny” 2013, nr 4.
Stahl M., *Samorząd terytorialny w orzecznictwie sądowym. Rozbieżności i wątpliwości*, "Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego" 2006, nr 6.

Taras W., *Samodzielność prawotwórcza samorządu terytorialnego*, „Samorząd terytorialny” 1991, nr 7–8.
Ustawa o samorządzie gminnym. Komentarz, red. B. Dolnicki, Warszawa 2016.

Ustawa o samorządzie gminnym. Komentarz, red. P. Chmielnicki, Warszawa 2007.

Europejska Karta języków regionalnych lub mniejszościowych, sporządzona w Strasburgu dnia 5 listopada 1992 r., Dz.U. z 2009 r. Nr 137, poz. 1121.

Europejska Karta Samorządu Terytorialnego, sporządzona w Strasburgu dnia 15 października 1985 r., Dz.U. z 1994 r. Nr 124, poz. 607.

Konwencja Ramowa o ochronie mniejszości narodowych, sporządzona w Strasburgu dnia 1 lutego 1995 r., Dz.U. z 2002 r. Nr 22, poz. 209.

Ustawa z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego, Dz.U. Nr 35, poz. 294, z późn. zm.

Ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych, Dz.U. z 2016 r. poz. 1440, z późn. zm.

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Dz.U. z 2016 r. poz. 446, z późn. zm.

Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, Dz.U. z 2017 r. poz. 823.

Ustawa z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, Dz.U. z 2016 r. poz. 744.

Rozporządzenie Ministra infrastruktury z dnia 10 sierpnia 2005 r. w sprawie umieszczania na znakach i tablicach dodatkowych nazw w językach mniejszości narodowych i etnicznych oraz w języku regionalnym, Dz.U. Nr 157, poz. 1320.

Uchwała Nr XLIX/455/09 Rady Miejskiej w Sochaczewie z dnia 24 listopada 2009 r. w sprawie zmiany nazwy ulicy.

Uchwała nr XCIII/2730/2010 Rady Miasta Stołecznego Warszawy z dnia 21 października 2010 r. w sprawie zmiany uchwały nr L/1524/2009 Rady m.st. Warszawy z dnia 26 lutego 2009 r. w sprawie zasad stosowanych przy nadawaniu nazw ulicom, placom i innym terenowym obiektom publicznym oraz drogom wewnętrznym w m.st. Warszawie.

Uchwała nr XLIX/272/ 14 Rady Miasta Lubartów z dnia 25 lipca 2014 r. w sprawie zasad stosowanych przy nadawaniu nazw ulicom, placom i innym terenowym obiektom publicznym oraz drogom wewnętrznym na terenie Gminy Miasta Lubartów.

Uchwała nr XV/158/15 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 30 września 2015 r. w sprawie zasad stosowanych przy nadawaniu nazw ulicom, placom, drogom wewnętrznym i innym obiektom miejskim w Słupsku.

Zarządzenie nr 458/2009/ Prezydenta Miasta Poznania z dnia 6 lipca 2009 r. w sprawie powołania Komisji Opiniodawczej ds. Nazewnictwa Ulic w Poznaniu.

Rozstrzygnięcie nadzorcze Wojewody Podkarpackiego z dnia 21 lipca 2015 r., P-II.4131.2.87.2015

Rozstrzygnięcie nadzorcze Wojewody Śląskiego z dnia 30 października 2014 r., NP.4131.1.373.2014

Rozstrzygnięcie nadzorcze Wojewody Wielkopolskiego z dnia 2 lutego 2010 r., KN.Pi.-3.0911-20/10.

Wyrok NSA z dnia 20 lipca 2005 r., OSK 1806/04.

Wyrok NSA z 29 czerwca 2011 r., II OSK 633/11.

Wyrok NSA z dnia 27 października 2011 r., II OSK 1742/11.,

Wyrok NSA z dnia 29 maja 2012 r., II OSK 631/12.

Wyrok NSA w Katowicach z dnia 27 października 1997 r., II SA/Ka 777/97.

Wyrok NSA w Warszawie z dnia 13 lutego 2015 r., II OSK 1565/13.

Wyrok WSA w Kielcach z dnia 22 listopada 2006 r., II SA/Ke 1069/05

Wyrok WSA w Olsztynie z dnia 24 lutego 2009 r., II SA/Ol 18/2009.

Wyrok WSA w Olsztynie z dnia 14 sierpnia 2009 r., II SA/Ol 176/09.

Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 12 marca 2014 r., II SA/Po 73/14.

Wyrok WSA w Rzeszowie z dnia 14 maja 2014 r., II SAB/Rz 42/15.

Wyrok WSA w Krakowie z dnia 27 maja 2015 r., III SA/Kr 243/15.

Wyrok WSA w Gdańsku z 1 października 2015 r., III SA/Gd 640/15.

<http://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/polityka-histeryczna/zmiany-nazw-ulic-1/33303,Zmiany-nazw-ulic.html>

<http://plus.gazetawroclawska.pl/wiadomosci/a/dekomunizacyjna-zmiana-na-taka-sama-nazwe-ulic,12217313>

<http://rzeszow.wyborcza.pl/rzeszow/1,34975,20687080,ipn-te-nazwy-ulic-trzeba-zmienic-w-rzeszowie-dwie-lista.html>

http://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/1,34889,8372059,Nowy_limit_na_bzdurne_nazwy_ulic.html

<http://www.tcz.pl/index.php?p=1,47,0,wiadomosci&item=a76f8e854a2a0065&title=Maja-nazwy-ulic-teraz-za-to-zaplaca>

arkuszy wydawniczych 1,1